

Ενότητα 9^η: Βουλευτές Παθητικό εκλογικό δικαίωμα – Κωλύματα και ασυμβίβαστα Νομική θέση

Λίνα Παπαδοπούλου

Επ. Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

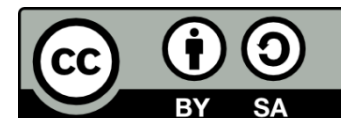

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

- Το παθητικό εκλογικό δικαίωμα (θετικά προσόντα εκλογιμότητας)
- Τα κωλύματα εκλογιμότητας, οι διακρίσεις τους και η ratio θέσπισής τους
- Τα εκλογικά ασυμβίβαστα και η ratio θέσπισής τους
- Η νομική θέση του βουλευτή (αρχή της ελεύθερης εντολής, η βουλευτική ασυλία: ανεύθυνο, ακαδίωκτο, απόρρητο)

Σκοποί ενότητας

- Να κατανοηθούν τα θετικά και αρνητικά προσόντα εκλογιμότητας στο αξίωμα του βουλευτή
- Να καταστεί σαφής η διάκριση μεταξύ κωλυμάτων και ασυμβιβάστων που καθιερώνει το ελληνικό Σύνταγμα, καθώς και η ratio θέσπισης καθεμιάς
- Να παρουσιαστούν τα είδη της βουλευτικής ασυλίας και να κατανοηθούν οι μεταξύ τους συγκλίσεις και αποκλίσεις

Περιεχόμενο μαθήματος

- 1. Το παθητικό εκλογικό δικαίωμα**
- 2. Κωλύματα**
- 3. Ασυμβίβαστα**
- 4. Νομική Θέση του Βουλευτή**

Δικαίωμα του εκλέγεσθαι

1. Θετικά προσόντα εκλογιμότητας

'Αρθρο 55 Σ.: (Προσόντα εκλογιμότητας)

- 1. Για να εκλεγεί κανείς βουλευτής απαιτείται να είναι Έλληνας πολίτης, να έχει τη νόμιμη ικανότητα να εκλέγει και να έχει συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα της εκλογής.
- 2. Βουλευτής που στερήθηκε κάποιο από τα παραπάνω προσόντα εκπίπτει αυτοδικαίως από το βουλευτικό αξίωμα.

Το δικαίωμα του εκλέγεσθαι

Θετικά προσόντα εκλογιμότητας - άρθρο 55 Σ.:

- κάθε Έλληνας πολίτης
- που έχει τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν
- και συμπληρωμένο, κατά την ημέρα της εκλογής, το εικοστό πέμπτο έτος
- Η βουλευτική ιδιότητα αποκτάται με την εκλογή και από την ημέρα της εκλογής
- αυτοδίκαια, χωρίς δηλαδή να απαιτείται δήλωση αποδοχής.
- για να ασκήσουν τα καθήκοντά τους οι βουλευτές πρέπει να δώσουν όρκο (ά. 59 Σ)

Δικαίωμα του εκλέγεσθαι

1. Θετικά προσόντα εκλογιμότητας

- περιοριστική απαρίθμηση στο άρθρο 55Σ.
= δεν μπορούν να προστεθούν και να αφαιρεθούν από το νομοθέτη
- ελληνική ιθαγένεια,
- εκλογικό δικαίωμα,
- 25ο έτος την ημέρα της εκλογής

ΚΑΙ

2. απουσία αρνητικών προσόντων (κωλυμάτων) = άρθρο 56 Σ.

Κωλύματα

- **αρνητικά προσόντα εκλογιμότητας**
= παρεμποδίζουν τον κάτοχό τους
 - i. από την ανακήρυξή του ως υποψηφίου και
 - ii. την εκλογή του ως βουλευτή.
- **Ο έλεγχος για τη διαπίστωση συνδρομής ΤΟΥΣ**
 - i. είτε κατά την ανακήρυξη του υποψηφίου (από το Πρωτοδικείο)
 - ii. είτε μετά την εκλογή του (από το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο κατόπιν υποβολής ένστασης).

Κωλύματα εκλογιμότητας (ά. 56 Σ.)

- δημόσια λειτουργήματα που παρεμποδίζουν την ανακήρυξη υποψηφιότητας
- καθορίζονται περιοριστικά από το Σύνταγμα
- ερμηνεύονται στενά, διότι αποτελούν εξαιρέσεις του δικαιώματος του εκλέγεσθαι
- **απόλυτα κωλύματα** (άρθ.56 παρ.4)
 - δεν αίρονται με παραίτηση
 - αφορούν
 - πολιτικούς υπαλλήλους και στρατιωτικούς που έχουν αναλάβει υποχρέωση να παραμείνουν στην υπηρεσία τους για ορισμένο χρόνο
 - ανώτερα αιρετά μονοπρόσωπα όργανα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (οι νομάρχες) για τα τέσσερα χρόνια της νομαρχιακής θητείας (άρθρο 56 παρ.1 εδ. τελευταίο)
- **Σχετικά κωλύματα**
 - αίρονται με την προηγούμενη παραίτηση του έχοντος την ιδιότητα
 - Π.χ.
 - έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι και λειτουργοί,
 - Δήμαρχοι, διοικητές ή προέδρου Δ.Σ. ν.π.δ.δ. κ.ά
 - απαραίτητη συντελείται με μόνη την υποβολή της χωρίς να χρειάζεται αποδοχή ή παρέλευση κάποιου χρόνου

Άρθρο 56: (Κωλύματα εκλογιμότητας)

1. Έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι, άλλοι υπάλληλοι του Δημοσίου, υπηρετούντες στις ένοπλες δυνάμεις και στα σώματα ασφαλείας, υπάλληλοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, αιρετά μονοπρόσωπα όργανα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, διοικητές, υποδιοικητές ή πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων ή διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος ή επιχειρήσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές, αν δεν παραιτηθούν πριν από την ανακήρυξή τους ως υποψηφίων. Η παραίτηση συντελείται με μόνη τη γραπτή υποβολή της. Αποκλείεται η επάνοδος στην ενεργό υπηρεσία των στρατιωτικών που παραιτούνται. Τα ανώτερα αιρετά μονοπρόσωπα όργανα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης δεύτερου βαθμού δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές κατά τη διάρκεια της θητείας για την οποία εξελέγησαν, ακόμη και αν παραιτηθούν.
2. Από τους περιορισμούς της προηγούμενης παραγράφου εξαιρούνται οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Νόμος ορίζει τον τρόπο της αναπλήρωσής τους κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου αναστέλλεται η άσκηση των αρμοδιοτήτων των σχετικών με την ιδιότητα του καθηγητή που εκλέχθηκε.
3. Δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι, ούτε να εκλεγούν βουλευτές σε όποια εκλογική περιφέρεια υπηρέτησαν ή σε όποια εκλογική περιφέρεια εκτεινόταν η τοπική αρμοδιότητά τους μέσα στους τελευταίους δεκαοκτώ μήνες της τετραετούς βουλευτικής περιόδου:
 - α) Οι διοικητές, υποδιοικητές, πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων, διευθύνοντες και εντεταλμένοι σύμβουλοι των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, πλην των σωματειακών, των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου και των δημόσιων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος.
 - β) Τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών που συγκροτούνται και λειτουργούν κατά το άρθρο 101Α, καθώς και των αρχών που χαρακτηρίζονται με νόμο ως ανεξάρτητες ή ρυθμιστικές.
 - γ) Οι ανώτεροι και ανώτατοι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας.
 - δ) Οι έμμισθοι υπάλληλοι του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεών τους, καθώς και των νομικών προσώπων και επιχειρήσεων της περίπτωσης α' που κατείχαν θέση προϊσταμένου οργανικής μονάδας επιπέδου διεύθυνσης ή άλλη αντίστοιχη, όπως ειδικότερα νόμος ορίζει. Υπάλληλοι που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο και είχαν ευρύτερη τοπική αρμοδιότητα υπάγονται στους περιορισμούς της παραγράφου αυτής ως προς εκλογικές περιφέρειες άλλες από αυτήν της έδρας τους, μόνο εφόσον κατείχαν θέση προϊσταμένου οργανικής μονάδας επιπέδου γενικής διεύθυνσης ή άλλη αντίστοιχη, όπως ειδικότερα νόμος ορίζει.
 - ε) Οι γενικοί ή ειδικοί γραμματείς υπουργείων ή αυτοτελών γενικών γραμματειών ή περιφερειών και όσοι ο νόμος εξομοιώνει με αυτούς. Δεν υπάγονται στους περιορισμούς της παραγράφου αυτής οι υποψήφιοι βουλευτές Επικρατείας.
4. Πολιτικοί υπάλληλοι και στρατιωτικοί γενικά, που έχουν κατά το νόμο αναλάβει υποχρέωση να παραμείνουν στην υπηρεσία για ορισμένο χρόνο, δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές όσο χρόνο διαρκεί η υποχρέωσή τους.

Κωλύματα εκλογιμότητας

Σχετικά κωλύματα (ά. 56 §§1 & 3 Σ.)

γενικά

για όλη την επικράτεια (άρθρο 56 §1)

- έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί (εξαιρούνται οι Καθηγητές Πανεπιστημίων)
- έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι
- αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας
- δήμαρχοι και οι πρόεδροι κοινοτήτων
- υπάλληλοι και οι διοικητές ή πρόεδροι των διοικητικών συμβουλίων των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου
- διοικητές ή πρόεδροι των διοικητικών συμβουλίων των δημόσιων ή δημοτικών επιχειρήσεων

τοπικά

για συγκεκριμένη εκλογική περιφέρεια – άρθρο 56 §3 Σ.

- Τα σχετικά (τοπικά) κωλύματα εκλογιμότητας, που δεν αίρονται με παραίτηση, καταγράφονται στο άρθρο 56 παρ.3. και αφορούν τις εξής κατηγορίες :
- Διοικητές, υποδιοικητές, πρόεδροι, σύμβουλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και άλλων νομικών προσώπων που συνδέονται με το Δημόσιο
- Τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών
- Ανώτεροι και ανώτατοι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας
- Έμμισθοι υπάλληλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου
- Γενικοί και ειδικοί γραμματείς υπουργείων
- Τα τοπικά αυτά κωλύματα εκλογιμότητας ισχύουν μόνο για τις εκλογικές περιφέρειες όπου εκτεινόταν η αρμοδιότητά τους, για το χρονικό διάστημα των τελευταίων δεκαοκτώ μηνών της τετραετούς βουλευτικής περιόδου.

Είδη κωλυμάτων

- **απόλυτα** και
- **σχετικά**
= δυνατότητα άρσης του κωλύματος δια
παραίτησης

- **γενικά** και **τοπικά**

Κωλύματα

Ratio:

η διασφάλιση της ανόθευτης εκδήλωσης της λαϊκής θέλησης και όρων ίσου ανταγωνισμού μεταξύ των κομμάτων και των υποψηφίων χωρίς τις άμεσες ή έμμεσες επιρροές που μπορεί να ασκήσει ο κάτοχος κάποιας από τις ιδιότητες που προβλέπονται στο άρθρο 56 Σ

Νομοθετική αιτία (*ratio*) θέσπισης κωλυμάτων

= η πολιτειακή βούληση «αποτροπής της προπαρασκευής πολιτικής σταδιοδρομίας δια της εκμετάλλευσης δημόσιας θέσης» (ΑΕΔ)

= **θεσμική δυσλειτουργία**

➤ αποτροπή του αθέμιτου επηρεασμού των ψηφοφόρων από τους υποψηφίους δια της σύμμιξης της σφαίρας της δημόσιας διοίκησης με τη σφαίρα της πολιτικής διαπάλης

Ασυμβίβαστα

- απαγορεύουν τη σύμπτωση στο ίδιο πρόσωπο
 - της βουλευτικής ιδιότητας αφενός και
 - ορισμένων έργων ή ιδιοτήτων αφετέρου
- **μετά την εκλογή** του βουλευτή
 - ⇒ δεν εμποδίζει υποψηφιότητα και εκλογή
 - ⇒ μπορεί
 - να συντρέχει κατά το χρόνο ανάδειξης ή
 - να δημιουργείται και μεταγενέστερα
- καθορίζονται περιοριστικά από το Σύνταγμα

Νομοθετική αιτία (*ratio*) θέσπισης ασυμβιβάστων

η προστασία του βουλευτικού
λειτουργήματος από ενδεχόμενη σύγκρουση
δημόσιων και ιδιωτικών συμφερόντων

= να μην εισχωρήσει στο πεδίο της κρατικής
λειτουργίας η δεδομένη εκμετάλλευση που
πηγάζει από και συνοδεύει την κατοχή
ορισμένων αξιωμάτων ή την εκτέλεση
πράξεων με οικονομικό αντίκρισμα

- Όχι διασταύρωση του συγκεκριμένου
πολιτικού λειτουργήματος και της ιδιωτικής
κερδοσκοπικής δραστηριότητας.

Νομοθετική αιτία (*ratio*) θέσπισης ασυμβιβάστων

Να παραμείνουν / καταστούν το δημόσιο πολιτικό
λειτουργήμα και η ιδιωτική κερδοσκοπική δραστηριότητα μη
τεμνόμενοι κύκλοι

- δημόσιο πολιτικό λειτουργήμα
- ιδιωτική κερδοσκοπική δραστηριότητα

Γενικό επαγγελματικό ασυμβίβαστο

- εισήχθη με την αναθεώρηση του 2001
- καταργήθηκε με την αναθεώρηση του 2008
- Υπέρ και
- Κατά

Κωλύματα - Ασυμβίβαστα

Κωλύματα

Πριν την εκλογή

πολιτικό δέον: = όχι αξίωμα
μέσω θέσης

Ασυμβίβαστα

Μετά την εκλογή

πολιτικό δέον = όχι κέρδος
μέσω αξιώματος

Νομική Θέση του Βουλευτή

- **Αρχή της ελεύθερης εντολής**
 - 51 § 2 = αντιπροσωπεύουν το έθνος
 - **ανεύθυνο (ά. 61 Σ)**
 - **ακαταδίωκτο (ά. 62 Σ.)**
 - **απόρρητο (ά. 61 § 3)**
- βουλευτική ασυλία

Ανεύθυνο

- **Ά. 61 Σ**
= αποκλείεται και αστική και πειθαρχική ευθύνη
- για γνώμη ή ψήφο κατά την άσκηση των καθηκόντων του
- για γνώμη και εκτός κοινοβουλευτικών διαδικασιών, είτε στον τύπο είτε σε πολιτική συγκέντρωση, είτε με οποιονδήποτε άλλον τρόπο, καθώς η δημοσιότητα συνεδριάσεων αίρει τη διαχωριστική γραμμή
- **εξαίρεση** = συκοφαντική δυσφήμιση

Ά. 61 § 3 Σ

3. Ο βουλευτής δεν έχει υποχρέωση μαρτυρίας για πληροφορίες που περιήλθαν σ' αυτόν ή δόθηκαν από αυτόν κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ούτε για τα πρόσωπα που του εμπιστεύθηκαν τις πληροφορίες ή στα οποία αυτός τις έδωσε.

- Θεσμική εγγύηση βουλευτικού απορρήτου

'Α. 62 Σ: Ακαταδίωκτο των βουλευτών

- 1. Όσο διαρκεί η βουλευτική περίοδος ο βουλευτής δεν διώκεται ούτε συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται ούτε με άλλο τρόπο περιορίζεται χωρίς άδεια του Σώματος. Επίσης δεν διώκεται για πολιτικά εγκλήματα βουλευτής της Βουλής που διαλύθηκε, από τη διάλυσή της και έως την ανακήρυξη των βουλευτών της νέας Βουλής.
Η άδεια θεωρείται ότι δεν δόθηκε, αν η Βουλή δεν αποφανθεί μέσα σε τρεις μήνες αφότου η αίτηση του εισαγγελέα για δίωξη διαβιβάστηκε στον Πρόεδρο της Βουλής.
Η τρίμηνη προθεσμία αναστέλλεται κατά τη διάρκεια των διακοπών της Βουλής.
Δεν απαιτείται άδεια για τα αυτόφωρα κακούργηματα.

Σκοπός (*ratio*)

Σκοπό (*ratio*) του συντακτικού νομοθέτη

- όχι η εισαγωγή μιας ιδιότυπης ασυλίας ή **προνομίου** υπέρ των μελών του νομοθετικού σώματος,
- αλλά η απρόσκοπτη λειτουργία του Κοινοβουλίου.
- **Θεσμικές εγγυήσεις**

Αφορά

- ποινική ευθύνη και
- πειθαρχικά μέτρα περιοριστικά της ελευθερίας
- και διοικητικά μέτρα περιοριστικά

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

- η βουλευτική ασυλία (ακαταδίωκτο)
- δεν μπορεί να εξουδετερώνει την δικαστική προστασία
- και να αποκλείει την πρόσβαση σε ποινικό δικαστήριο της πολιτικής αγωγής
- και να στερεί το δικαίωμα δίκαιης δίκης
- λόγω άρνησης της Βουλής να χορηγήσει την άδεια για την κίνηση της ποινικής δίωξης
- άσκησε έλεγχο αναλογικότητας του περιορισμού του δικαιώματος δίκαιης δίκης (ά. 6 ΕΣΔΑ) σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, δηλαδή την απρόσκοπτη κοινοβουλευτική λειτουργία του βουλευτή
- η πράξη πρέπει να σχετίζεται με τα καθήκοντά του, προκειμένου να προϋποτίθεται άδεια της Βουλής.

Υπόθεση Τσαλκιτζή κατά Ελλάδος, Προσφυγή Νο 11801/04, Απόφαση της 16.11.2006, σκ. 32 – 34.,

Υπόθεση Συγγελίδη κατά Ελλάδος, Προσφυγή Νο 24895/07, Απόφαση της 11.2.2010, σκ. 32-34.

Αλλαγή πρακτικής της Βουλής

- απόφαση 115/2010 Ολομέλειας Βουλής
 - χορηγεί υποχρεωτικά άδεια άρσης της ασυλίας
 - εάν η πράξη δεν συνδέεται με την κοινοβουλευτική δραστηριότητα και
 - δεν υποκρύπτει πολιτική σκοπιμότητα.
- ⇒ σιωπηρή εξωγενής τροποποίηση του Συντάγματος μέσω της νομολογίας του ΕΔΔΑ

Βουλευτική ασυλία

- Ανεύθυνο
- Ακαταδίωκτο
- Απόρρητο

Βασική βιβλιογραφία

- *Κ. Χρυσόγονου*, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2003, σ. 449-476.
- *Ευ. Βενιζέλου*, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, Αναθεωρημένη Έκδοση, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2008, σ. 499-521.
- *Κ. Μαυριά*, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σ. 655-691.
- *Δ. Τσάτσου*, Συνταγματικό Δίκαιο, Τόμος Β΄, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1993, σ. 247-257.

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας

Λίνα Παπαδοπούλου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

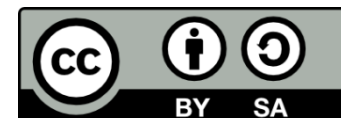

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Δημήτριος Νικηφόρος
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2012-2013

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

